

SATURS

IEVADS	11
1. LOĢIKAS PRIEKŠMETS	13
1.1. Loģika, domāšana un valoda	13
Loģika un «logos». Kas ir domāšana? Domāšana un valoda.	
1.2. Domāšanas formālā sakārtotība	16
Domāšanas loģiskā struktūra. Loģikas likumi un loģiskās kārtulas. Domāšanas loģiskā pareizība.	
1.3. Loģikas vēsture	20
Antīkā pasaule. Viduslaiki. Jaunie laiki. Neklasiskās loģikas. Dialektiskā loģika. Loģikas studijas Latvijā.	
Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	26

J Ē D Z I E N S

2. JĒDZIENS KĀ DOMĀŠANAS FORMA	30
2.1. Jēdziens un vārds	30
Kas ir jēdziens? Vārds un nozīme. Tulkojuma problēma. Sinonīmi. Homonīmi. Terminu un terminoloģija.	
2.2. Jēdziena saturs un apjoms	39
Jēdziena loģiskā telpa. Jēdziena noteiktība. Jēdzienu veidi pēc apjoma. Jēdzienu veidi pēc satura. Loģiskā klase.	

2.3.	Satura un apjoma sakarība	46
	Apgrieztas attiecības likums. Jēdziena apjoma vispārināšana. Jēdziena apjoma ierobežošana.	
	Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	51
3.	JĒDZIENU LOĢISKĀS ATTIECĪBAS	57
3.1.	Savienojamo jēdzienu attiecības	58
	Tāpatības attiecība. Krustošanās attiecība. Pakārtojuma attiecība.	
3.2.	Nesavienojamo jēdzienu attiecības	60
	Līdzpakārtojuma attiecība. Pretējības attiecība. Pretrunības attiecība.	
3.3.	Jēdzienu attiecību kombinācijas	65
	Savienojamie jēdzieni. Jauktās kombinācijas. Negatīvo jēdzienu attiecības.	
3.4.	Darbības ar jēdzienu klasēm	68
	Loģiskā saskaitīšana. Loģiskā reizināšana. Loģiskā atņemšana. Loģiskais papildinājums. Kopsavilkums.	
	Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	72
4.	JĒDZIENA APJOMA IEDALĪŠANA	78
4.1.	Loģiskā iedalījuma būtība	78
	Jēdziena apjoma atklāšana. Iedalījuma pamats. Iedalījuma pamatu krustojums. Iedalījuma pakāpes. Loģiskās sugas un sastāvdaļas.	
4.2.	Loģiskā iedalījuma prasības	83
	Viens pamats. Samērīgums. Līdzpakārtojuma attiecība. Pakāpenība.	
4.3.	Dihotomiskais iedalījums	86
	Dihotomijas īpatnības. Priekšrocības un trūkumi. Dihotomiskās virknes.	
4.4.	Klasifikācija	89
	Klasifikāciju paveidi. Klasifikācijas pakāpes. Klasifikācija un dzīve.	
	Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	94

5.	JĒDZIENA DEFINĒŠANA	98
5.1.	Definēšanas būtība	98
	Jēdziena satura atklāšana. Klasiskā definīcija. Ģenētiskā definīcija. Cik definīciju ir vienam priekšmetam?	
5.2.	Definīcijas loģiskās prasības	105
	Samērīgums. Apļveida kļūda. Definīcija ar noliegumu. Lakoniskums. Skaidrība un precizitāte.	
5.3.	Definēšanai līdzīgi paņēmieni	112
	Izskaidrojums ar uzskaitījumu. Izskaidrojums aprakstot. Izskaidrojums salīdzinot. Vārda nozīmes izskaidrojums. Izskaidrojums demonstrējot.	
	Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	116

SPRIEDUMS

6.	SPRIEDUMS KĀ DOMĀŠANAS FORMA	120
6.1.	Spriedums un teikums	120
	Kas ir spriedums? Spriedums un izteikums. Sprieduma loģiskā uzbūve.	
6.2.	Spriedumu klasifikācija	123
	Vienkārši un salikti spriedumi. Atributīvais spriedums. Eksistences spriedums. Attiecību spriedums.	
6.3.	Sprieduma deontiskā modalitāte	128
	Deontiskās modalitātes nozīmes. Kas ir «atļauts»? Deontiskā modalitāte tiesību normās. Ekvivalences formulas.	
6.4.	Jautājumu loģika	135
	Spriedums un jautājums. Tiešie jautājumi. Netiešie jautājumi. Jautājuma precizitāte. Loģiski nekorekti jautājumi.	
	Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	143
7.	ATRIBUTĪVAIS SPRIEDUMS	146
7.1	Atributīvā sprieduma kvalitāte	146
	Apgalvojuma spriedumi. Nolieguma spriedumi. Savstarpēja apgrīžamība. Nolieguma noliegums.	

7.2.	Atributīvā sprieduma kvantitāte	150
	Vispārēji spriedumi. Daļēji spriedumi. Vārda «daži» nozīmes. Izdalošie spriedumi. Apvienotā klasifikācija.	
7.3.	Terminu izvērstība	155
	Vispārēja apgalvojuma spriedums. Daļēja apgalvojuma spriedums. Vispārēja nolieguma spriedums. Daļēja nolieguma spriedums. Kopsavilkums.	
7.4.	Loģiskais kvadrāts	158
	Pretrunas attiecība. Pretējības attiecība. Zempretējības attiecība. Pakārtojuma attiecība. Kopsavilkums. Loģiskais trīsstūris.	
	Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	163
8.	SALIKTI SPRIEDUMI	167
8.1.	Konjunkcija	167
	Konjunkcijas būtība. Komutācijas likums. Konjunkcijas locekļu grupēšana. Patiesuma nosacījumi. Loģiski tiesiskā analīze.	
8.2.	Vāja disjunkcija	172
	Vājas disjunkcijas būtība. Patiesuma nosacījumi. Distribūcijas likumi. Disjunkcijas un konjunkcijas kombinācijas.	
8.3.	Stingra disjunkcija	177
	Stingras disjunkcijas būtība. Patiesuma nosacījumi. Disjunkcijas un konjunkcijas kombinācijas.	
8.4.	Implikācija	181
	Implikācijas būtība. Patiesuma nosacījumi. Dubultimplikācija. Implikācijas un konjunkcijas kombinācijas. Implikācijas un disjunkcijas kombinācijas. Universālās kombinācijas. Ekvivalences formulas.	
	Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	189
9.	LOĢIKAS PAMATLIKUMI	195
9.1.	Identitātes likums	195
	Likuma būtība. Ekvivokācijas kļūda. Amfibolijas kļūda. Sofistika.	

9.2. Pretrunas likums	200
Likuma būtība. Trīs nosacījumi. Pretrunu atklāšana. Pretruna un paradokss.	
9.3. Trešā izslēgtā likums	206
Likuma būtība. Darbības sfēra. Trešais nav dots. Domāšanas alternatīvas.	
9.4. Pietiekamā pamata likums	211
Likuma būtība. Pamatu klasifikācija. Aksiomas kā galīgais pamats.	
Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	215

SLĒDZIENS

10. TIEŠAIS DEDUKTĪVAIS SLĒDZIENS	221
10.1. Pārvēršana	221
Vispārēja apgalvojuma spriedums. Vispārēja nolieguma spriedums. Daļēja apgalvojuma spriedums. Daļēja nolieguma spriedums.	
10.2. Apgriešana	224
Vispārēja apgalvojuma spriedums. Vispārēja nolieguma spriedums. Daļēja apgalvojuma spriedums. Daļēja nolieguma spriedums.	
10.3. Pretstatīšana predikātam	228
Vispārēja apgalvojuma spriedums. Vispārēja nolieguma spriedums. Daļēja apgalvojuma spriedums. Daļēja nolieguma spriedums.	
10.4. Pretstatīšana subjektam	230
Vispārēja apgalvojuma spriedums. Vispārēja nolieguma spriedums. Daļēja apgalvojuma spriedums. Daļēja nolieguma spriedums. Kopsavilkums.	
Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	234
11. SILOĢISMS	238
11.1. Siloģisma struktūra	238
Siloģisma termini. Premisu secība. Vidējā termina loma. Siloģisma aksioma.	

11.2. Siloģisma vispārējās kārtulas	242
Pirmā kārtula. Otrā kārtula. Trešā kārtula. Ceturtā kārtula. Piektā kārtula. Sestā kārtula. Septītā kārtula. Astotā kārtula.	
11.3. Siloģisma figūras un modi	250
Kas ir siloģisma figūra? Siloģisma modi. Pareizo modu atlase. Pirmā figūra. Otrā figūra. Trešā figūra. Ceturtā figūra. Kopsavilkums. Siloģisma figūru reducēšana uz pirmo figūru.	
11.4. Saīsinātie un saliktie siloģismi	268
Entimēma. Epiheirēma. Polisiloģisms un sorīts.	
Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	272
12. SLĒDZIENI AR SALIKTĀM PREMISĀM	276
12.1. Nosacījuma slēdziens	276
Slēdziens ar vienu premisu. Slēdziens ar vairākām premisām. Saīsināti slēdzieni.	
12.2. Nosacījuma kategoriskais slēdziens	280
Apgalvojošs mods. Noliedzošs mods. Slēdziens ar dubultimplikāciju. Saīsināti slēdzieni.	
12.3. Sadalāmi kategoriskais slēdziens	285
Apgalvojoši noliedzošs mods. Noliedzoši apgalvojošs mods. Saīsināti slēdzieni.	
12.4. Nosacījuma sadalāmais slēdziens	289
Konstruktīva dilemma. Destruktīva dilemma. Polilemma.	
Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	293
13. INDUKTĪVAIS SLĒDZIENS	297
13.1. Induktīvo secinājumu būtība	297
Zināšanu ekstrapolācija. Indukcijas aksioma.	
13.2. Indukcijas veidi	299
Populārā indukcija. Selekcijas indukcija. Statistiskie vīspārinājumi. Pilna indukcija. Indukcija un dedukcija.	

13.3. Cēloņsakarību noskaidrošanas indukcija	307
Līdzības metode. Atšķirības metode. Līdzteku pārmaiņu metode. Atlikuma metode.	
Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	313
14. ANALOGĪJA	316
14.1. Analogijas būtība un veidi	316
Secinājums pēc analogijas. Analogijas pamatveidi. Kā paaugstināt analogijas drošticamību? Alegoriskas analogijas.	
14.2. Analogija izziņas procesā	320
Reducēšana uz saprotamo. Jaunu ideju veicinātājs. Analogija sociālajā izziņā. Bībeles analogijas.	
14.3. Analogija un tiesības	324
Noziegumu izmeklēšana. Likuma analogija. Novērtējums pēc precedenta.	
Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	327

PIERĀDĪJUMS

15. PIERĀDĪJUMA BŪTĪBA UN VEIDI	329
15.1. Patiesība un pierādījums	329
Patiesība un drošticamība. Patiesība un tiesības. Pierādījuma loģiskā uzbūve. Pierādījuma šaurās izpratnes.	
15.2. Tiešais pierādījums	334
Novērošana. Eksperiments. Pierādījums un fakts.	
15.3. Netiešais pierādījums	339
Pierādījums no pretēja. Sadalāmais pierādījums.	
15.4. Atspēkojums	342
Tēzes atspēkojums. Argumentu atspēkojums. Demonstrācijas atspēkojums.	
Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	345

16. PIERĀDĪJUMA PRASĪBAS	348
16.1. Pierādījuma tēze	348
Tēzes noteiktība. Tēzes daļēja apmaiņa.	
Tēzes pilna apmaiņa.	
16.2. Pierādījuma argumenti	352
Argumentu patiesums. Argumentu pamatotība.	
Argumentu pietiekamība.	
16.3. Pierādījuma demonstrācija	355
Demonstrācijas speciālās prasības. Demonstrācija	
«ad hominem». Demonstrācija «ad populum».	
Atkārtojuma jautājumi un vingrinājumi	359
17. POLEMIKAS MĀKSLA	361
17.1. Polemikas būtība	361
Polemikas veidi. Polemikas motīvi.	
Kad polemika nav vajadzīga.	
17.2. Polemikas nekorektie paņēmieni	364
Tēzes apmaiņa. Vārda «melnā maģija».	
Pārlicināšana ar iedvešanu. Viltīgi paņēmieni.	
Meli un piedraudējums. Bezkaunīgi paņēmieni.	
17.3. Polemikas korektie paņēmieni	367
Argumentu atlase. Argumentu secība. Oponenta	
argumentācija. Polemikas pamatprincipi.	
Atkārtojuma jautājumi	370
KOPSAVILKUMS	371
SUMMARY	390
PEŽIOME	393
LITERATŪRA	397